

като просвѣтителѣ и прѣводачи на божественото писание „на български езикъ“ (εις τὴν γλῶσσαν τῶν Βουλγάρων) и градъ Солунъ се ублажаваше, дѣто е родилъ такива равноапостолни проповѣдници на българското племе, Кирила и Методия и др.¹⁾ Всичко това е дѣйствувало ободрително на книжовнитѣ българи въ Македония и е крѣпило националното имъ съзнание.

Тая българска тенденция не е изхождала само отъ Охридъ; тя еднакво се е култивирала и въ другитѣ духовни центрове на Македония. Митрополититѣ, за да държатъ българитѣ, гжделичкали сж националната имъ струна и сж се надваряли кой по-добрѣ да се изтъкне като архипастирь на българското население. Така, битолскиятъ митрополитъ се титулувалъ като екзархъ на цѣла българска Македония (ἕξαρχος πάσης Βουλγαρικῆς Μακεδονίας) {или на цѣла горня България (ἄνω Βουλγαρίας); костурскиятъ митрополитъ — екзархъ на всички стара България (πάσης παλαιᾶς Βουλγαρίας) или първопрѣстоленъ на всички България (πρωτόθρονος πάσης Βουλγαρίας) струмишкиятъ се титулувалъ като екзархъ на българска Македония (ἕξαρχος Βουλγαρικῆς Μακεδονίας) и т. н.²⁾ И дори тогава, когато Охридската архиепископия била унищожена въ 1767 г., охридскиятъ и прѣспански митрополитъ продължавалъ да се подписва и като екзархъ на цѣла България (... Ἀχριδῶν καὶ Πρεσπῶν ὑπέριμος καὶ ἕξαρχος πάσης Βουλγαρίας).³⁾

Споменитѣ за българската патриаршия въ Охридъ сж помагали не малко и за самото възраждане на българщината въ западна Македония. Извѣстни сж гръко-българскитѣ духовни борби въ Охридско отъ шестдесетгѣхъ години на XIX в. и насетнѣ, погубването на братя Миладиновци, бунтоветѣ срѣщу Мелетия; извѣстенъ е екътъ на пѣсенъта на Пърличева, що се носѣше изъ всички гърла въ Македония:

До кога братя мили, българи,
До кога гърцитѣ ще ни тъпчатъ...

Най-сетнѣ, когато охридчани рекоха да се отдѣлятъ отъ гръцката патриаршия, тѣ пакъ се опрѣха на своитѣ потѣп-

¹⁾ Срв. повече Йор. Ивановъ, Гръко-български отношения прѣди църковната борба, въ Сборникъ въ честь на проф. Л. Милетичъ. София 1912, стр. 170 сл. -- Документи, № 2.

²⁾ Документи, № 82. 153.

³⁾ Документи, № 153.